



AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA ELMİN İNKİŞAFI FONDU

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkışafı Fonduun ölkədə bir sıra ali təhsil müəssisələrində aparılan əhəmiyyətli elmi araşdırma və tədqiqatların dəstəklənməsinə yönəlmüş layihələrin qrantlar yolu ilə maliyyələşdirilməsi üçün 2014-cü ildə elan etdiyi "Universitet qrantı" məqsədli müsabiqəsinin (EİF/MQM/Universitet-1-2014-5(20)) qalibi olmuş layihənin yerinə yetirilməsi üzrə

YEKUN ELMİ-TEXNİKİ HESABAT

Layihənin adı: **Qaraciyər və yumurtalıq hüceyrələri metabolizmində yaranan disfunktional vəziyyətin patogenezində hipotalamus nüvələrinin rolu və onların tənzimlənmə yolları**
Qrantın məbləği: **100 000 manat**

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: **Qarayev Qalib Şalon oğlu**

Layihənin nömrəsi: **EİF/MQM/Universitet-2014-5(20)-11/08/3-M-02**

Müqavilənin imzalanma tarixi: **10 iyun 2015-ci il**

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: **12 ay**

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): **01 iyul 2015-ci il – 01 iyul 2016-ci il**

Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır

Diqqət! Uyğun məlumat olmadığı təqdirdə müvafiq bölmə boş buraxılır

Hesabatda aşağıdakı məsələlər işıqlandırılmalıdır:

- 1 Layihənin həyata keçirilməsi üzrə yerinə yetirilmiş işlər, istifadə olunmuş üsul və yanaşmalar
 1. (burada doldurmalı) Qaraciyərin zülal sintezedici funksiyasında yumurtalıqların hormonal fəaliyyətində yaranmış disbalansın tənzimlənmə yollarının aşkarlanması tədqiq edilmişdir.
 2. Tədqiqatın nəticələri statistik təhlil edilmiş və onların dürüstlüyü müəyyənləşdirilmişdir.
 3. Dövri ədəbiyyatlardakı məlumatlar üzərində işlər davam etdirilmişdir.
 4. Xarici və yerli jurnallara çap üçün məqalələr üzərində işlənilmiş və çapa hazırlanmışdır.

Xarici həmkarlarla əlaqə yaradılmışdır.-

1. Hipotalamus nüvələrinə təsirin eksperimental modelinin yaradılması üslundan istifadə edilmişdir.
2. Yumurtalıq hüceyrələrinin elektron mikroskopda morofunksional vəziyyəti tədqiq edilmişdir.
3. Qanda hormonların və zülalların miqdarı immunoferment üsulla təyin olunmuşdur.
4. Eksperimentdən alınan nəticələr variasiyon statistika üsulu ilə təhlil edilmişdir.

2 Layihənin həyata keçirilməsi üzrə planda nəzərdə tutulmuş işlərin yerinə yetirilmə dərəcəsi (faizlə qiymətləndirməli)
(burada doldurməli)

100%

3 Hesabat dövründə alınmış **elmi nəticələr** (onların yenilik dərəcəsi, elmi və təcrübə əhəmiyyəti, nəticələrin istifadəsi və tətbiqi mümkün olan sahələr aydın şəkildə göstərilməlidir)
(burada doldurməli)

Eksperimental model əsasında aparılan tədqiqatların nəticələriə əsaslanaraq hipotalamus nüvələrinə bioloji fəal maddələrlə təsir etdiğdə qaraciyər hüceyrələrində və qanda zülalların miqdarı ilə yumurtalıq hüceyrələri hormonlarının qandakı qatılığında baş vermiş müxtəlisf istiqaməli dəyişikliklər normallaşmağa doğru istiqamətlənir. Xüsusən də qanda ümumi zülalın, albuminin və qlobulinlərin fraksiyaları dəyişir. Eləcə də bu təsirdən ekstradiolun, ekstriolun, progesteronun, prolaktinin, FSH və LH qandakı fəallığı dəyişmiş olur. Ədəbiyyat məlumatlarında göstərilir ki, orqanizmdə hipotalamus-hipofiz-yumurtalıq sistemi ilə yanaşı qaraciyərin funksiyası pozulduqda qadınlarda bir sıra reproduktiv funksiyaların dəyişməsinə səbəb olur. Burada ilk növbədə qaraciyərin funksiyası normallaşmış olur.

2. Bioloji fəal maddələrlə hipotalamus ön şöbəsi nüvələrinə təsir zülalın, albuminin və qlobulinlərin qatılığının dəyişməsi adenohipofizar və qonadotrop hormonların fəallığını dəyişdirir. Nəticədə hipofizar qonadotropinlərin fəaliyyətində bir sıra normallaşma prosesləri baş verir ki, nəticədə yumurtalıqların fəaliyyəti normallaşır. Belə ki, yumurtalıqların hüceyrələrinin morofunksional dəyişməsi onda sintez olan hormonların sintezi və sekresiyasını dəyişir. Nəticədə bir sıra funksiyalarda bərpa prosesi gedir.

3. Bioloji fəal maddələrlə hipotalamus təsir nəticəsində orqanizmdə zülal mübadiləsi ilə hormonal balansın belə xarakterdə dəyişməsi yumurtalıq hüceyrələrinin reproduktiv fəaliyyətinin formallaşmasında hipotalamus-hipofiz-yumurtalıq-qaraciyər funksional sistemi haqqında müəyyən qanuna uyğunluğun olduğunu göstərir. Yumurtalıqların funksiyasına adenohipofizin qonadotropinləri bir başa təsir edərək estrogenin sintezini tənzimləyərək yumurtalıqların tsiklik fazasına təsir göstərir. Bütün bunlar hipotalamusun neyrosekretor hüceyrələri tərəfindən tənzimləniləndiyindən bu strukturaya edilən təsiri hipotalamo – hipofizar – yumurtalıq – qaraciyər sisteminin fəaliyyətini dəyişdirir. Hipofiz – steroid hormonları kəskin dəyişir. Xüsusən də prolaktin və estradiolun dəyişməsi yumurtalıqların reproduktiv funksiyasını dəyişdirir.

6. Adenohipofizar – steroid hormonlar arasında dəqiq nəzərə çarpacaq dərəcədə qarşılıqlı əlaqə mövcuddur. Bu sistemlərin qarşılıqlı əlaqəsi hipotalamus nüvələrinə bioloji maddələrlə təsiretdikdə həm ləngiyir, həm də il stimulə edilir.

9. Əldə edilən bu nəticələr onu sübut edir ki, hipotalamus hipofiz – yumurtalıq – qaraciyər sisteminin tənzimlənməsində əsas rol oynayır. Bu istiqamətdə tədqiqatlar davam etdirilir

4 Layihə üzrə **elmi nəşrlər** (elmi jurnallarda məqalələr, monoqrafiyalar, icmaller, konfrans materiallarında məqalələr, tezislər) (dərc olunmuş, çapa qəbul olunmuş və çapa göndərilmişləri ayrılıqda qeyd etməkla, uyğun məlumat - jurnalın adı, nömrəsi, cildi, səhifələri, nəşriyyat, indeksi, Impact Factor, həmmüəlliflər və s. bunun kimi məlumatlar - ciddi şəkildə dəqiq olaraq göstərilməlidir) (suratlərini kağız üzərində və CD şəklində əlavə etməli!)

(burada doldurməli)

1. Tezislər hazırlanır
2. Endokrinologianın problemləri jurnalına :
3. Mamalıq və ginekologiya jurnalına və
4. Sağlamlıq jurnalına çap üçün məqalələr üzərində işlər aparılır

**5 İxtira və patentlər, səmərələşdirici təkliflər
(burada doldurmali)**

Layihə üzrə ezamiyyətlər (ezamiyyə baş tutmuş təşkilatın adı, şəhər və ölkə, ezamiyyə tarixləri, həmçinin 6 ezamiyyə vaxtı baş tutmuş müzakirələr, görüşlər, seminarlarda çıxışlar və s. dəqiq göstərilməlidir)
(burada doldurmali)

**7 Layihə üzrə elmi ekspedisiyalarda iştirak (əgər varsa)
(burada doldurmali)**

**8 Layihə üzrə digər tədbirlərdə iştirak
(burada doldurmali)**

Azərbaycan Tibb Universitetinin Elmi Tədqiqat Mərkəzinin Metod Şurasında

Layihə mövzusu üzrə elmi məruzələr (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s. 9 çıxışlar) (məlumat tam şəkildə göstərilməlidir: a) məruzənin növü: plenar, dəvətli, şifahi və ya divar məruzəsi; b) tədbirin kateqoriyası: ölkədaxili, regional, beynəlxalq)

(burada doldurmali) 1. Rüblər ərzində dəfələrlə dəyirmi masalar təşkil edilmiş.

2. Aparılmış tədqiqatın ilkin nəticələri müzakirə edilmiş.

3. Tədqiqata aid elmi yanşımalar təhlil olunmuş.

4. Mövzu üzrə elmi məruzələr dinlənilmiş.

5. Rüblər ərzində layihə iştirakçıları ilə seminarlar keçirilmiş.

6. Dəfələrlə dəyirmi vasalar təşkil edilmiş.

7. Rüblər ərzində Elmi-Tədqiqat Mərkəzi əməkdaşları ilə layihənin bəzi məsələləri barədə müzakirələr aparılmış və elmi seminarda çıxış edilmişdir

**10 Layihə üzrə əldə olunmuş cihaz, avadanlıq və qurğular, mal və materiallar, komplektləşdirmə məmulatları
(burada doldurmali)**

11 Yerli həmkarlarla əlaqələr

(burada doldurmali)

ATU-nun kafedraları ilə,

AMEA institutları və Səhiyyə Təşkilatları ilə əməkdaşları ilə əlaqə yaradılmışdır

**12 Xarici həmkarlarla əlaqələr
(burada doldurmali)**

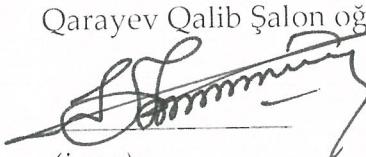
**13 Layihə mövzusu üzrə kadr hazırlığı (əgər varsa)
(burada doldurmali)**

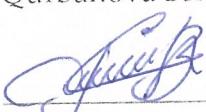
- 14 Sərgilərdə iştirak (əgər baş tutubsa)
(burada doldurmali)
- 15 Təcrübəartırmada iştirak və təcrübə mübadiləsi (əgər baş tutubsa)
(burada doldurmali)
- 16 Layihə mövzusu ilə bağlı elmi-kütləvi nəşrlər, kütləvi informasiya vasitələrinə çıxışlar, yeni yaradılmış internet səhifələri və s. (məlumatı tam şəkildə göstərilməlidir)
(burada doldurmali)

SİFARIŞÇI:
Elmin İnkışafı Fondu

Müşavir
Babayeva Ədilə Əli qızı

(imza)
"08" 07 2016-cı il

İCRAÇI:
Layihə rəhbəri
Qarayev Qalib Şalon oğlu

(imza)
"08" 07 2016-cı il

Baş məsləhətçi
Qurbanova Səmیرə Yaşar qızı

(imza)
"08" 07 2016-cı il



AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA ELMİN İNKİŞAFI FONDU

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin
İnkışafı Fonduñ ölkədə bir sıra ali təhsil müəssisələrində
aparılan əhəmiyyətli elmi araşdırma və tədqiqatların dəstəklənməsinə
yönəlmüş layihələrin qrantlar yolu
ilə maliyyələşdirilməsi üçün 2014-cü ildə elan etdiyi
“Universitet qrantı” məqsədli müsabiqəsinin
(EİF/MQM/Universitet-1-2014-5(20)) qalibi olmuş
layihənin
yerinə yetirilməsi üzrə

ALINMIŞ NƏTİCƏLƏRİN ƏMƏLİ (TƏCRÜBİ) HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ VƏ LAYİHƏNİN NƏTİCƏLƏRİNDƏN GƏLƏCƏK TƏDQİQATLARDADA İSTİFADƏ PERSPEKTİVLƏRİ HAQQINDA MƏLUMAT VƏRƏQİ (Qaydalar üzrə Əlavə 16)

Layihənin adı: Qaraciyər və yumurtalıq hüceyrələri metabolizmində yaranan disfunktional vəziyyətin patogenezində hipotalamus nüvələrinin rolu və onların tənzimlənmə yolları
Qrantın məbləği: 100 000 manat

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: Qarayev Qalib Şalon oğlu

Layihənin nömrəsi: EİF/MQM/Universitet-2014-5(20)-11/08/3-M-02

Müqavilənin imzalanma tarixi: 10 iyun 2015-ci il

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: 12 ay

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): 01 iyul 2015-ci il – 01 iyul 2016-ci il

1. Layihənin nəticələrinin əməli (təcrübi) həyata keçirilməsi

- 1 Layihənin əsas əməli (təcrübi) nəticələri, bu nəticələrin məlum analoqlar ilə müqayisəli xarakteristikası

(burada doldurmalı)

Eksperimental model əsasında aparılan tədqiqatların nəticələri əsaslanaraq hipotalamus nüvələrinə təsir etdikdə qaraciyər hüceyrələrində və qanda zülalların miqdarı ilə yumurtalıq hüceyrələri hormonlarının qandakı qatılığında baş vermiş müxtəlif istiqaməli dəyişikliklər normallaşmağa doğru istiqamətlənir. Xüsusən də qanda ümumi zülalın, albuminin və qlobulinlərin fraksiyaları dəyişir. Eləcə də bu təsirdən ekstradiolun, ekstriolun, progesteronun, prolaktinin, FSH və LH qandakı fəallığı dəyişmiş olur. Ədəbiyyat məlumatlarında göstərilir ki, organizmdə hipotalamus-hipofiz-yumurtalıq sistemi ilə

yanaşı qaraciyərin funksiyası pozulduqda qadınlarda bir sıra reproduktiv funksiyaların dəyişməsinə səbəb olur. Burada ilk növbədə qaraciyərin funksiyası normallaşmış olur.

Hipotalamus ön şöbəsi nüvələrinə təsir zülalın, albuminin və qlobulinlərin qatılığının dəyişməsi adenohipofizar və qonadotrop hormonların fəallığını dəyişdirir. Nəticədə hipofizar qonadotropinlərin fəaliyyətində bir sıra normallaşma prosesləri baş verir ki, nəticədə yumurtalıqların fəaliyyəti normallaşır. Belə ki, yumurtalıqların hüceyrələrinin morfofunkksional dəyişməsi onda sintez olan hormonların sintezi və sekresiyasını dəyişir. Nəticədə bir sıra funksiyalarda bərpa prosesi gedir.

Hipotalamusuna təsir nəticəsində organizmdə zülal mübadiləsi ilə hormonal balansın belə xarakterdə dəyişməsi yumurtalıq hüceyrələrinin reproduktiv fəaliyyətinin formalşamasında hipotalamus-hipofiz-yumurtalıq-qaraciyər funksional sistemi haqqında müəyyən qanuna uyğunluğun olduğunu göstərir. Yumurtalıqların funksiyasına adenohipofizin qonadotropinləri bir başa təsir edərək estrogenin sintezini tənzimləyərək yumurtalıqların tsiklik fazasına təsir göstərir. Bütün bunlar hipotalamusun neyrosekretor hüceyrələri tərəfindən tənzimlənildiyindən bu strukturaya edilən təsiri hipotalamo – hipofizar – yumurtalıq – qaraciyər sisteminin fəaliyyətini dəyişdirir. Hipofiz – steroid hormonları kəskin dəyişir. Xüsusən də prolaktin və estradiolun dəyişməsi yumurtalıqların reproduktiv funksiyasını dəyişdirir.

Adenohipofizar – steroid hormonlar arasında dəqiq nəzərə çarpacaq dərəcədə qarşılıqlı əlaqə mövcuddur. Bu sistemlərin qarşılıqlı əlaqəsi hipotalamus nüvələrinə bioloji maddələrlə təsiretdikdə həm ləngiyir, həm də il stimulə edilir.

Bioloji fəal maddələrlə hipotalamus ön şöbəsi nüvələrinə təsir zülalın, albuminin və qlobulinlərin qatılığının dəyişməsi adenohipofizar və qonadotrop hormonların fəallığını dəyişdirir. Nəticədə hipofizar qonadotropinlərin fəaliyyətində bir sıra normallaşma prosesləri baş verir ki, nəticədə yumurtalıqların fəaliyyəti normallaşır. Belə ki, yumurtalıqların hüceyrələrinin morfofunkksional dəyişməsi onda sintez olan hormonların sintezi və sekresiyasını dəyişir. Nəticədə bir sıra funksiyalarda bərpa prosesi gedir.

Bioloji fəal maddələrlə hipotalamusuna təsir nəticəsində organizmdə zülal mübadiləsi ilə hormonal balansın belə xarakterdə dəyişməsi yumurtalıq hüceyrələrinin reproduktiv fəaliyyətinin formalşamasında hipotalamus-hipofiz-yumurtalıq-qaraciyər funksional sistemi haqqında müəyyən qanuna uyğunluğun olduğunu göstərir. Yumurtalıqların funksiyasına adenohipofizin qonadotropinləri bir başa təsir edərək estrogenin sintezini tənzimləyərək yumurtalıqların tsiklik fazasına təsir göstərir. Bütün bunlar hipotalamusun neyrosekretor hüceyrələri tərəfindən tənzimlənildiyindən bu strukturaya edilən təsiri hipotalamo – hipofizar – yumurtalıq – qaraciyər sisteminin fəaliyyətini dəyişdirir. Hipofiz – steroid hormonları kəskin dəyişir. Xüsusən də prolaktin və estradiolun dəyişməsi yumurtalıqların reproduktiv funksiyasını dəyişdirir.

Əldə edilən bu nəticələr onu sübut edir ki, hipotalamus hipofiz – yumurtalıq – qaraciyər sisteminin tənzimlənməsində əsas rol oynayır.

Layihənin nəticələrinin əməli (təcrubi) həyata keçirilməsi haqqında məlumat (istehsalatda tətbiq (tətbiqin aktını əlavə etməli); tədris və təhsildə (nəşr olunmuş elmi əsərlər və s. – təhsil sisteminə tətbiqin aktını əlavə etməli); bağlanmış xarici müqavilələr və ya beynəlxalq layihələr (kimlə bağlanıb, müqavilənin və ya layihənin nömrəsi, adı, tarixi və dəyəri); dövlət proqramlarında (dövlət orqanının adı, qərarın nömrəsi və tarixi); ixtira üçün alınmış patentlərdə (patentin nömrəsi, verilmə tarixi, ixtiranın adı); və digərlərində)

2

(burada doldurmali)

2. Layihənin nəticələrindən gələcək tədqiqatlarda istifadə perspektivləri

- Nəticələrin istifadəsi perspektivləri (fundamental, tətbiqi və axtarış-innovasiya yönlü elmi-tədqiqat layihə və programlarında; dövlət programlarında; dövlət qurumlarının sahə tədqiqat programlarında; ixtira və patent üçün verilmiş ərizələrdə; beynəlxalq layihələrdə; və digərlərində)

(burada doldurmali)- Alınan nəticələr nəzəri və praktik əhəmiyyət daşıyır

-Aparılan tədqiqatların nəticələrindən fundamental və tətbiqi sahələrdə istifadə edilə bilər.Xüsusən də,bu nəticələr fiziologiya,endokrinologiya, mama-qinikologiya elm sahələrinin tədqiqat programlarında perspektivlidir.

-Alınan nəticələr ana və uşaqların mühafizəsi üzrə Dövlət Programında istifadə oluna bilər.

-Tədqiqatların nəticələrindən fizioloziya,endokrinologiya,mama-qinikologiya və molekulyar biologiya sahələrində geniş istifadə edilə bilər.

-Bu nəticələr qaraciyər və yumurtalıqların profilaktikası və müalicəsində səmərəli ola bilər.

Orqanizmin normal və patoloji vəziyyətlərinin tənzimlənmə mexanizmlərinin tədqiqi müəlliflər tərəfindən yeni fundamental üsullarla hüceyrə səviyyəsində öyrənilmişdir.

Qaraciyər və yumurtalıqların profilaktikası və müalicəsi üçün yeni vasitələr təklif olunur.

SİFARIŞÇI:

Elmin İnkışafı Fondu

Müşavir

Babayeva Ədilə Əli qızı

(imza)

"08" 07 2016-cı il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri

Qarayev Qalib Şalon oğlu

(imza)

"08. 07 2016-cı il

Baş məsləhətçi

Qurbanova Səmirə Yaşar qızı

(imza)

"08" 07 2016-cı il



AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA ELMIN İNKİŞAFI FONDU

MÜQAVİLƏYƏ ƏLAVƏ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin
İnkışafı Fonduñun ölkədə bir sıra ali təhsil müəssisələrində
aparılan əhəmiyyətli elmi araşdırma və tədqiqatların dəstəklənməsinə
yönəlmiş layihələrin qrantlar yolu
ilə maliyyələşdirilməsi üçün 2014-cü ildə elan etdiyi
“Universitet qrantı” məqsədli müsabiqəsinin
(EİF/MQM/Universitet-1-2014-5(20)) qalibi olmuş
layihənin
yerinə yetirilməsi üzrə

ALINMIŞ ELMİ MƏHSUL HAQQINDA MƏLUMAT (Qaydalar üzrə Əlavə 17)

Layihənin adı: Qaraciyər və yumurtalıq hüceyrələri metabolizmində yaranan disfunktional vəziyyətin patogenezinə hipotalamus nüvələrinin rolu və onların tənzimlənmə yolları
Qrantın məbləği: 100 000 manat

Layihə rəhbərinin soyadı, adı və atasının adı: Qarayev Qalib Şalon oğlu
Layihənin nömrəsi: EİF/MQM/Universitet-2014-5(20)-11/08/3-M-02

Müqavilənin imzalanma tarixi: 10 iyun 2015-ci il

Qrant layihəsinin yerinə yetirilmə müddəti: 12 ay

Layihənin icra müddəti (başlama və bitmə tarixi): 01 iyul 2015-ci il – 01 iyul 2016-ci il

Diqqət! Bütün məlumatlar 12 ölçülü Arial şrifti ilə, 1 intervalla doldurulmalıdır

1. Elmi əsərlər (sayı)

№

Tamlıq dərəcəsi

Dərc olunmuş

Çapa qəbul
olunmuş və ya
çapda olan

Çapa göndərilmiş

Elmi məhsulun növü

1. Monoqrafiyalar

həmçinin, xaricdə çap olunmuş

2. Məqalələr

- həmçinin xarici nəşrlərdə
3. Konfrans materiallarında məqalələr
 - O cümlədən, beynəlxalq konfrans materiallarında
 4. Məruzələrin tezisləri
 - həmçinin, beynəlxalq tədbirlərin toplusunda
 5. Digər (icmal, atlas, kataloq və s.)

2. İxtira və patentlər (sayı)

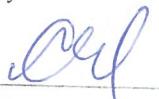
Nö	Elmi məhsulun növü	Alınmış	Verilmiş	Ərizəsi verilmiş
1.	Patent, patent almaq üçün ərizə			
2.	İxtira			
3.	Səmərələşdirici təklif			

3. Elmi tədbirlərdə məruzələr (sayı)

Nö	Tədbirin adı (seminar, dəyirmi masa, konfrans, qurultay, simpozium və s.)	Tədbirin kateqoriyası (ölkədaxili, regional, beynəlxalq)	Məruzənin növü (plenar, dəvətli, şifahi, divar)	Sayı
1.				
2.				
3.				

SİFARIŞÇI:
Elmin İnkişafı Fondu

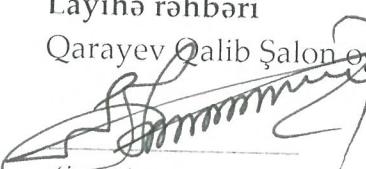
Müşavir
Babayeva Ədilə Əli qızı


(imza)

"08" 07 2016 -ci il

İCRAÇI:

Layihə rəhbəri
Qarayev Qalib Şalon oğlu


(imza)

"08" 07 2016 -ci il

Baş məsləhətçi
Qurbanova Səmirdə Yaşar qızı



(imza)

"28" 07 2016-cı il